

Meddelande om europeiskt initiativ för hållbarhet - Agenda 2030

2016/17:FPM35

Finansdepartementet, Utrikesdepartementet

2016-12-22

Dokumentbeteckning

KOM (2016) 739

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén: Nästa steg för en hållbar europeisk framtid. EU-åtgärder för hållbarhet

2012/13:FPM86

Meddelande om EU:s preliminära position inför förhandlingar om global utveckling efter 2015

2013/14:FPM97

Meddelande om EU:s prioriteringar inför förhandlingar om global hållbar utveckling efter 2015

Sammanfattning

Europeiska kommissionen publicerade den 22 november 2016 meddelandet om hållbar utveckling och EU:s genomförande av Agenda 2030.

Kommissionens meddelande är framförallt en översikt av EU:s nuvarande politiska processer och åtaganden inom området hållbar utveckling som kan struktureras i Agenda 2030-termer. I översikten redovisas EU:s arbete för att uppfylla agendans mål. Ett antal nya åtaganden presenteras i meddelandet, t.ex. att kommissionen avser att integrera målen i Agenda 2030 i ny EU-politik och nya EU-initiativ. I meddelandet anförts också att kommissionen ska undersöka hur EU-budgeterna och framtida finansieringsprogram bäst kan bidra till att agendan uppfylls samt stötta medlemsstaterna i deras arbete med agendan.

På ett övergripande plan är regeringen positivt inställd till meddelandets innehåll. Regeringen hade dock önskat se en högre ambition från kommissionens när det gäller genomförandet av Agenda 2030.

1.1 Ärendets bakgrund

Vid FN:s toppmöte den 25 september 2015 antog världens stats- och regeringschefer Agenda 2030 som omfattar 17 globala mål och 169 delmål för hållbar utveckling. Agendan trädde i kraft den 1 januari 2016 och ska vara vägledande för de beslut som FN och världens länder fattar under de närmaste 15 åren. Länderna har därigenom åtagit sig att fr.o.m. den 1 januari 2016 fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid. Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Det handlar i korthet om att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle för alla. Agendans mål är integrerade och odelbara samt balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling, dvs. de ekonomiska, sociala och miljömässiga. Agenda 2030 är inte juridiskt bindande. För att dess mål ska uppnås krävs ett stort engagemang hos världens länder. EU har haft en starkt pådrivande roll vid agendans tillkomst och utformning.

Agenda 2030 är ett historiskt dokument – för första gången finns en samlad strategi för hur alla världens länder gemensamt ska uppnå hållbar utveckling. Det unika med agendan är omfattningen, att målen är integrerade och odelbara och att den är universell, dvs. att den riktar sig till världens alla länder. Den är inte ett strategiskt dokument bland andra; det är den samlade globala visionen för hur länderna vill att världen ska se ut 2030. För att nå de globala målen krävs att samtliga länder arbetar aktivt och att det sker en samordning mellan och inom länderna. Inget land kan ensamt nå de globala målen i Agenda 2030.

Målen och delmålen är globala och allmängiltiga till sin natur och tar hänsyn till att omständigheterna, kapaciteten och utvecklingsnivån skiljer sig åt mellan länderna. De är också satta med respekt för nationell politik och nationella prioriteringar. Delmålen är vägledande och globala. Varje regering sätter upp sina egna nationella delmål med utgångspunkt i den globala ambitionsnivån, men med hänsyn tagen till nationella förhållanden. Varje regering beslutar även hur delmålen bör införlivas i planeringsprocesser, politik och strategier på nationell nivå. Genomförandet ska ske i nära samarbete med regionala och lokala myndigheter, civilsamhället, den privata sektorn och akademien.

Agenda 2030 erkänner att varje land står inför specifika utmaningar för att uppnå en hållbar utveckling och understryker de särskilda utmaningar som de mest utsatta länderna står inför. Detta innebär att de länder som har hunnit längre i sitt arbete med hållbar utveckling ska se till att de, utöver att uppfylla sin del av åtagandena, även bidrar till genomförandet av agendan i andra länder. Innovation och utveckling är avgörande för att skapa rättvisa och

hållbara livssituationer för alla. Näringsliv och forskning spelar en viktig roll för detta.

2016/17:FPM35

Kommissionen presenterade i november 2016 flera meddelanden som behandlar Agenda 2030. I denna promemoria redogörs för det meddelande som berör samtliga EU:s verksamhetsområden. Ett av de andra meddelandena behandlar agendan ur ett utvecklingsperspektiv (COM[2016] 740). Ett annat meddelande behandlar ett förnyat partnerskap med länder i Afrika, Västindien och Stilla-havsområdet efter Cotonou-avtalet (JOIN[2016] 52 final). I ett annat dokument, benämnt En global strategi för Europeiska unionens utrikes- och säkerhetspolitik. Delade visioner, gemensamma åtgärder: Ett starkare Europa, som publicerades i juni 2016, behandlas på en övergripande nivå Agenda 2030 i ett EU-externt sammanhang.

1.2 Förslagets innehåll

I det nu aktuella meddelandet behandlas frågor om hållbar utveckling. Bland annat konstateras att detta är en kärnfråga för det europeiska projektet. EU:s strategi för hållbar utveckling lanserades under det svenska ordförandeskapet 2001, reviderades 2006 och följdes upp under det svenska ordförandeskapet 2009. Enligt kommissionen genomsyras EU:s strategi för tillväxt och jobb (EU 2020) av hållbarhet. I meddelandet anför kommissionen bl.a. att frågan om hållbar utveckling är integrerad i tematiskt övergripande projekt, i politiken och i initiativ på olika sakområden inom EU.

I meddelandet konstaterar kommissionen vidare att EU är fortsatt starkt engagerad i att vara en föregångare när det gäller att genomföra Agenda 2030, tillsammans med medlemsstaterna och i enlighet med subsidiaritetsprincipen.

Meddelandet är framförallt en översikt av de nuvarande politiska processer och åtaganden som visar på EU:s arbete för att uppfylla målen i Agenda 2030. Översikten är strukturerad i enlighet med kommissionens politiska agenda med dess tio prioriteringar inriktade på sysselsättning, tillväxt, rättvisa och demokratisk förändring. Den underliggande detaljinformationen finns i ett fördjupat internt arbetsdokument. Kartläggningen i meddelandet visar att EU:s politik täcker alla 17 målen i agendan.

Ett antal åtaganden aviseras i meddelandet. Kommissionen avser att integrera målen i Agenda 2030 med EU:s politik och initiativ. Principen om hållbar utveckling ska vara vägledande i det arbetet. Vidare ska befintlig och ny EU-politik beakta behovet av hållbar utveckling utifrån ekonomiska, miljömässiga och ekonomiska aspekter. Med anledning av agendans betoning av att det är avgörande att systematiskt integrera ett jämställdhetsperspektiv vid genomförandet, konstateras i meddelandet att frågan om jämställdhet sedan länge är central i EU:s politik.

Kommissionen kommer regelbundet med början 2017 rapportera om framsteg inom EU när det gäller målen i agendan. Rapporten ska omfatta

Kommissionen avser att fortsätta arbeta aktivt för att främja hållbar utveckling också utanför EU genom det internationella samarbetet.

Enligt kommissionen har hållbarhetens tre dimensioner, dvs. ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet, redan till stor del inkorporerats budgetmässigt i befintliga aktiviteter. Kommissionen åtar sig även att undersöka hur EU-budgeterna och framtida finansieringsprogram efter 2020 bäst kan bidra till uppfyllande av agendan och att stötta medlemsstaterna i deras arbete. Kommissionen avser att fortsatt verka för genomförandet av agendan tillsammans med Europeiska unionens råd och Europaparlamentet samt andra relevanta intressenter.

Kommissionen ska vidare lansera en flerpartsplattform för erfarenhetsutbyte om genomförandet av agendan, som syftar till att skapa en mötesplats på EU-nivå mellan stater, näringsliv, civilsamhälle, medborgare och organisationer. Ett särskilt EU-pris för hållbarhet ska delas ut årligen.

I syfte att främja hållbar utveckling i hela världen kommer EU att fortsätta samarbetet med externa parter för att stötta utvecklingsländer i dessa länders nationella arbete med agendan.

Slutligen kommer kommissionen att inleda ett reflekterande och långsiktigt visionsarbete som tar sikte på perioden efter 2020.

I meddelandet uppmanas medlemsländerna att, i enlighet med sina åtaganden inom FN, fortsätta ta sitt ansvar och att arbeta nationellt med agendans genomförande, men också att genomföra relaterad EU-politik samt utvärdera gjorda framsteg.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet innehåller inte några förslag med regelpåverkan.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Meddelandet innehåller inte några förslag med budgeteffekter.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens meddelande och den översyn som har genomförts för att genomlysas hela den verksamhet inom EU som kan kopplas till hållbar utveckling. Det är också intressant att agendans mål kopplas till kommissionens tio politiska prioriteringar, även om det hade

varit bra om meddelandet innehöll en mer fullständig analys av denna koppling.

2016/17:FPM35

Regeringen välkomnar också i övrigt de initiativ som presenteras, t.ex. kommissionens ambition att undersöka hur EU:s budgetbeslut och framtida finansieringsprogram efter 2020 bäst kan bidra till att målen för Agenda 2030 uppfylls och att tillsammans med övriga EU-institutioner verka för att implementera agendan. I detta arbete är det dock viktigt att eventuella utgifter finansieras inom beslutade budgetramar och med respekt för beslutade nivåer på utgiftstaket.

Lanseringen av en plattform för att involvera berörda intressenter välkomnas. Det skulle dock vara önskvärt om det fanns en tydligare ambition att utbyta lärdomar såväl inom som utanför unionen i det vidare arbetet med agendan. Det är centralt att genomförandet av agendan engagerar alla delar av samhället; myndigheter, kommuner och landsting, näringslivet, fackföreningsrörelsen, civilsamhället, akademien och hela befolkningen. Avgörande för ett framgångsrikt och innovativt genomförande är att arbetet förankras på den lokala nivån, där ansvaret finns för stora delar av samhällsservicen.

Eftersom EU varit en starkt drivande kraft när agendans mål förhandlades, förväntar sig regeringen en fortsatt hög ambition vid genomförandet. Regeringen kommer att verka för att agendans ambitioner om jämställdhetsintegrering beaktas i EU:s arbete med agendan.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Kommissionen har presenterat meddelandet vid ett gemensamt möte med tre rådsarbetsgrupper den 13 december 2016. Intrycket vid mötet var att medlemsstaterna välkomnade meddelandet men gärna hade sett en ännu mer ambitiös ansats redan nu.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Åtagandet om hållbar utveckling är väl förankrat genom artikel 3.5 och 21.2 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). Vidare framgår av artikel 21.3 i EU-fördraget att unionen ska sörja för samstämmighet mellan de olika

områden som omfattas av dess yttre åtgärder och mellan dessa områden och unionens övriga politik. En EU-strategi om hållbar utveckling lanserades 2001 genom kommissionens meddelande Hållbar utveckling i Europa för en bättre värld: En strategi för hållbar utveckling i Europeiska unionen (KOM[2001] 0264 slutlig av den 15 maj 2001), reviderades 2006 i Europeiska rådets dokument 10917/06, Översyn av EU:s strategi för hållbar utveckling och 2009 i kommissionens meddelande Hållbar utveckling som ett genomgående inslag i EU:s politik: 2009 års genomgång av Europeiska unionens strategi för hållbar utveckling (KOM[2009] 400 slutlig av den 24 juli 2009). Enligt kommissionen är hållbar utveckling ett integrerat perspektiv i Europa 2020-strategin sedan 2010 (se kommissionens meddelande Europa 2020: En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, KOM[2010] 2020 slutlig av den 3 mars 2010).

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen anger att den avser verka för genomförandet av Agenda 2030 i enlighet med subsidiaritetsprincipen. Regeringen bedömer att förslagen från kommissionen är förenliga med både subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen eftersom de syftar till att ta fram en övergripande strategisk inriktning för EU:s arbete för hållbar utveckling.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Det förväntas att rådsslutsatser med anledning av meddelandet kommer att antas våren 2017.